



h. 6. 359

KÖNYVTÁRI

Híradó



1963 július

K Ö N Y V T Á R I H I R A D Ó
A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR KÖZLÖNYE
Megjelenik havonta

VII. évfolyam 4.szám

1963 július

ÉVVÉGI VIZSGAEREDMÉNYEK A KÖNYVTÁROSKÉPZŐ SZAKTANFOLYAMON

Milyen tapasztalatokat szereztünk a tanévet záró tanfolyami vizsgákon?

A közismert nehézségek ellenére, amelyekkel hallgatóink a munka és a tanulás eredményes összeegyeztetése céljából küszködnek, - örömmel állapíthattuk meg, hogy a vizsgák kimagasloan jól sikerültek. Könyvtárunk II. évfolyamú tanulói vizsgaeredményeinek átlaga 4.7 %. A 31 tanuló közül tízen kitűnő, tizenketten jeles eredményt értek el.

Az egyes tantárgyak vizsgaátlaga a következő volt:

könyvismeret	4.5 %
osztályozás	4.7 "
könyvtártan	4.5 "
gazdaságpolitika	4.7 "
idegen nyelv	4.8 "
gépírás	4.8 "

A két szakszervezeti tanfolyam összvizsgáiról még nem tudunk számot adni, mert néhányan vizsgahalasztást kértek.

Az egyes tantárgyakat illetően kitűnt, hogy pl. könyvtártanból a szakszervezeti csoport hallgatóinak idén komoly nehézséggel kellett küzdeniök, mert - zömükben nem lévén gyakorló könyvtárosok - az anyag gyakorlati vonatkozásait (ebbe a részben főként könyvtártechnika és admi - nisztráció szerepelt) nem tudták megfelelően elsajátítani.

A gazdaságpolitika a félév elején "megtanulhatatlanul nehéznek" látszott, a menetközbeni előadások azonban jól feltárták a tantárgy lényegét, a jegyzet nagy része csak olvasmány volt. Ennek a kivonatos résznek a megtanulására csupán 1.öt kellett fordítani, s mivel a hallgatók ennek eleget is tettek - nagyon jó eredmények születtek.

Az osztályozásról kiderült, hogy érdekelte a hallgatókat s izgalmas volt számukra a megfelelő megoldások kikeresése, megtalálása. Az anyag természeténél fogva - eredmények szempontjából itt is a FSZEK csoport került előtérbe.

Még az idegen nyelvvel is jobban boldogultak az idén. A szövegek általában reális követelményeket támasztottak, így először történt meg, hogy egyetlen 3-as osztályzat sem akadt.

Örvendetes fejlődést tapasztaltunk a hallgatók többségénél, akiknek vizsgaátlaga a tanfolyam kezdete óta fokozatosan emelkedik.

Példának bemutatnánk néhány esetet a számok tükrében:

	I.félév	II.félév	III.félév	IV.félév
1. hallg.	4.5 %	4.6 %	4.8 %	5 %
2. "	4.1 "	4.5 "	4.6 "	4.8 "
3. "	3.5 "	3.8 "	4.1 "	4.8 "
4. "	3.8 "	4.1 "	4.5 "	4.8 "
5. "	4	4.1	4.3	5

Könyvtárunk Gábor Andor KISz Szervezete július 6-án zenés, táncos klubest keretében ünnepelte meg újjá alakított ebédlőnkben a jól sikerült vizsgaeredményeket.

S most a nyárra kellemes vakációt, jól megérdemelt pihenést kívánunk tanfolyamaink minden résztvevőjének!

DRECHSLER ÁGNES

A PLAKÁTGYŰJTEMÉNYRŐL

En év januárjában igen érdekes és jelentős munka indult meg könyvtárunkban. Végre megérték a feltételek arra, hogy a Budapest Gyűjtemény - eddig csak raktárra gyűjtött és évtizedek alatt 15-18.000 darabra szaporodott - plakátgyűjteményét hozzáférhetővé tegyék. Sokat jelent majd az érdeklődők, kutatók számára, ha forrásanyagukat kiegészíthetik a politikai, közigazgatási, kulturális, kereskedelmi stb. plakátokkal is. Kendőzetlenebb, "kommentármentesebb" valóságában ítélik meg az adott időszak életét, eseményeit és a főváros akkori utcaképét.

A feltárási munka a következő elvek szerint indult meg:

A plakátokat természetüknél fogva - nagy és igen eltérő méretek, rossz papírmínőség stb. - sokszor forgatni nem lehet. A mindenre kiterjedő cédulakatalógusrendszer itt nem alkalmazható. Ezért az összes szempontokat tekintetbe véve a legmegfelelőbb eljárást alkalmaztuk. A plakátgyűjtemény minden darabjáról egységes méretű (9 x 12 cm) fényképet készítünk. A fotók minősége lehetővé teszi, hogy - ha nagyítóval is - a legapróbb betűk is olvashatóak legyenek rajta, tehát szinte feleslegessé válik az eredeti anyag elővétele. Ezek a fényképek képezik majd a katalógus alapját. A katalógus rendjének és a megfelelő kiegészítő mutatóknak a tervezése folyamatban van.

A fényképek számozása a felvételezés sorrendjében történik. Ugyanazt a számot kapja a negatív és maga a plakát is.

Az eredeti plakát-anyagot numerus kurrens rendben a külön erre a célra tervezett vasszekrényben fogjuk tárolni. A szekrények lapos fiókjában teljes felületben 100-100 darab plakátot tudunk elhelyezni. Kisebb méretüknél a fiókok 4-500 plakát elhelyezésére alkalmasak. Ily módon ez a rendkívül értékes anyag teljes biztonságba kerül és könnyen hozzáférhetővé válik.

A kutató gyorsan kikeresheti az őt érdeklő anyagot. Kezébe tartja miniatűr méretben magát a plakátot, hátoldalán megtalálja a méret, illetve méretek jelzését, a raktári számot. Ezek alapján percekben belül megtekintheti az eredeti anyagot is. Ha az olvasó könyvillusztráláshoz, kiállításához, vagy film-, tv-közvetítéshez igényli a plakátot, annak negatívjáról fényképmásolatot rendelhet.

KOVÁCS FERENC



Hol a királylány? - Tempera-festékes fülek - Révósz Jónka
küres-regényt ír.

Látogatás a Liszt Ferenc téren

- Mindig gyanakszom - mondja Kepes Ágnes, az 1-es gyermekkönyvtár vezetője.

- Miért?

- Mert mindig mást írnak az újságírók, mint amiről beszélünk velük.

Mi most igyekszünk a tényekhez hűen elmondani, hogy azért kerestük fel őket, mert június 3-án töltötte be Pest 1-es gyermekkönyvtára 2. életévét. Ez a "könyvtárgyerek" korához képest életerős, egészséges, fejlődő. Hiszen 5000 kötet könyvvel nyitottak és most közel 17 ezer van. Az első év végén, 1961-ben 3000 olvasójuk volt, 1962 decemberében 4100. Remélik, hogy év végére már ezt is túlszárnyalják.

Két esztendő és mennyi könyvtárosi élmény!

Egyik legkedvesebb a múlt esztendei farsangi vetélkedő volt, ahol negyedszáz gyerek 25 regény és mesehőst személyesített meg. Életrekelte Tom Sawyer, Robinson, Timur és a többiek. . . A gyakran zsivajgó nézőknek kellett kitalálniuk a regényalakokat; a megszemélyesítők pedig egy életre megismerték és megszerették a színre hívott hőst.

Nem felejtik el a gyerekek a már két ízben megrendezett katalógus-játékot.

- Ez elsősorban arra tanította az ifjú olvasót - mondja Kepes Ágnes -, hogy kiismerje magát könyveink között; továbbá lexikonok és kézikönyvek használatára, katalógus használatra... Két csoportban 110 gyerek kapott útmutatást.

- Az idén márciusban a Zeneművészeti Főiskola fűvészenekari tanszékének hallgatói, egyetemisták, KISZ-munkában jöttek el hozzánk és hangversenyt adtak elsős, másodikos általános iskolásoknak... Az ötlet úgy támadt, hogy egyszer, hónapokkal előbb, egy csoport gyerekekkel álldogáltunk a Zeneakadémia előtt. Megkérdeztem tőlük, hogy hívják ezt az épületet. Bizony, jónéhányan nem tudták. Akkor határoztuk el, hogy meghívjuk a Zeneakadémia növendékeit: adjanak hangversenyt gyerekeinknek.

- Szívesen jöttek. Egy narrátor-lány mutatta be társait, aztán a hangszereket s hogy mit, milyen zenei gondola-

tokat szólaltatnak meg velük. Bemutattak egy XVII. századbeli toronyzenét és Farkas Ferenc egyik szerzeményét. Nem áhítat volt az arcokon. Ez tulzás lenne... De az látszott, hogy most nem rosszalogni akarok, hanem oda akarok figyelni. Ebben a korban ez nagy szó.

- Szólnunk kell az árnyjáték "viszontagságairól". Ez úgy volt, hogy van a Damjanich utcában egy idős néni, Vágó Dezsőné grafikus művész. Azzal az ötlettel jött, hogy szeretne árnyjátékot játszani a gyerekekkel. Lerajzolta Grimm Aranylud című meséjének alakjait. A könyvtár gyerekaktivái heteken át próbálták a mesejátékot... Bizony nehéz volt elérni, hogy a narrátor meseje összhangban legyen a figurák mozgásával... Elérkezett végre a főpróba napja... Ezen a napon utazott Pestre a könyvtárat látogatni a tatabányai gyermekkönyvtár Búvár-szakköre. Tizenhat kislány érkezett - váratlanul és a mi szereplőink, négy fiú, a kislányok jelenléte miatt, a lepedő mögött rettenetes zavarba jöttek. Hiába mondta a narrátor: ekkor jött a királylány. A királylány "nem jött". A kislányok kuncogtak, mikor végre az asztal alól előkerült a királylány... A narrátor izzadt... Próbált cselekményt kitalálni: időt húzni... Grimm forgott a sirjában... A főpróba ilyen viszontagságos volt, ezzel szemben két nap múlva 80 kicsi gyerek tapsolta végig lelkesen a kitűnően sikerült előadást.

- Állandó "műsorszám" a rajz-szakkörünk működése. Est Kutas László rajztanár társadalmi munkában vezeti... Két hetenként husz alsó tagozatos kisfiú és kislány rajzol, fest nagy szenvedéllyel. (Előszóval kezegetik egymás fülére a tempera-festéket!) Am közben szorgalmasan készülnek el képeikkel, hogy a legjobbakat itt, a helyi kiállításon mutathassák be társaiknak és szüleiknek.

- A Búvár-kör a felső tagozatosok köre. Ez az ismert ifjúsági könyvsorozatról kapta elnevezését. A kör tagjai - mintegy hatvanan - két havonként jönnek össze. Megbeszélik olvasmányaikat, ismeretterjesztő művekről vetélkedőkon mérik össze tudásukat. Városnéző sétát rendeztünk, amelyen a Liszt Ferenc tér környéki kuturális létesítményeket és műemlékeket tekintettük meg gyermekeinkkel. A könyvhéten a könyvsátrakban írókkal találkoztunk - sorolja tovább Kepes Ágnes. - Földrajzi és természettudományos vetélkedőt rendeztünk. Nagyon népszerű ez a kör és jelentősen segíti az ismeretterjesztő irodalom forgalmát. A könyvtár megnyitása utáni félévben - a szépirodalom arányszámához viszonyítva - 21 százalékos volt az ismeretterjesztő művek forgalma, 1963 első felében pedig már meghaladta a 30 százaléket.

- Július 9-én és 11-én folyt le nagy izgalom közepette a Könyvparát különpróba; a sokféle úttörő próbák sáskák egyike. Ezt többször is megrendezzük majd, azzal a

gállaal, hogy elsősorban minden gyerekaktiva a mozgalom jelvényét viselhesse. A "próbatétel" előtt megbeszéltük a tizenkét próbázóval, hogy ez lesz az ő "szakmai minimumuk". A próbázók három irodalmi művet elemeztek, írásbeli dolgozatot, vagy irodalmi olvasmányaik alapján barkácsmunkát készítettek; számot adtak arról is, mennyire tudnak tájékozódni a könyvtárban, mennyire ismerik a katalógust és a szakokat.

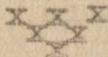
- Révész Jóska V. általános iskolás regényvázlatot adott be. "Ifjusági történelmi regényt" szándékozik írni a kurucokról. Amikor a könyvtárvezető érdeklődött: hogy fogsz hozzá?, Jóska így válaszolt: elolvasom mindazt, amit erről a korról már előttem megírtak... Amikor Gabriel Tibor VI. általános iskolásnak feltették egyik próbakérdésként: miért szeretsz olvasni?, Gabriel azt válaszolta: hogy ismeretéseket kóssek... Bizony, Tibinek egyre több olyan ismerése van, mint Robinson, Nyilas Misi és Nemecek. ... A VII.-es Szentpéteri Sándor az egyik Kolumbusz-életrajz nyomán papírból elkészítette az újvilágot felfedező Santa Mariát. Itt áll előttünk büszkén, dagadó vitorlákkal.

... A napokban történt... Egy nyurga, tizenkét éves fiú iratkozott be. Most látott először önálló gyermekkönyvtárat.

- Ez azért olyan szép, mert itt nincsenek felnőttek - jelentette ki, amikor körbejárt a polcokat. - En már sokat gondolkoztam, hogy milyen jó lenne, ha volna egy önálló gyermekállam, ahol mindent mi csinálnánk. A szomszédállamban élnének a felnőttek és csak akkor jöhetnének át, ha jó kedvük van - mondotta.

Ez is állásfoglalás az önálló gyermekkönyvtár mellett. A modern, nagy ablakos Liszt Ferenc téri mellett is ... Lassan nyitnak... Tömpé kis orrok nyomódnak az ablakokhoz... A könyvtárosnének is készülődnek... Fordul az üvegajtóban a kulcs... kezdődik az invázió.

VASVARI ISTVÁN



A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1963. első felében

Könyvtárunk életében az 1963-as év első fele a beiratkozott olvasók számának újabb jelentős gyarapodását hozta. A könyvtár központjának és kerületi hálózatának ez időszakban elért eredményeit - a korábbi év első felével összehasonlítva - az alábbi számok ismertetik:

	1962	1963
	I. félév	
A könyvtárak száma ^{1/}	97	102
Könyvtári állomány ^{2/}	1,807.267	1,968.051
Beiratkozott olvasók sz. ^{3/}	123.535	133.648
Kölcsönzők és helyben olvasók száma ^{4/}	1,085.052	1,093.245
A kölcsönzött és helyben olvasott kvt.egys.sz. ^{5/}	3,075.682	3,156.948

1/ A központ, a kerületi könyvtárak, a különálló gyermekrészlegek és a fiókkönyvtárak összes száma

2/ A könyvek, egyéb könyvtári egységek és diafilmek összes száma

3/ Az olvasótermi és a diakölcsönzésre beiratkozottakkal együtt

4/ Az olvasótermi látogatókkal és a diakölcsönzőkkel együtt

5/ A kölcsönzött folyóiratokkal (központ) és diafilmekkel együtt

A kerületi könyvtárak főbb fajai

	1962	1963
	I. félévben	
Kerületi könyvtárak száma	47	49
Különálló gyermekrészlegek száma	17	19
Fiókkönyvtárak száma	31	33
A hálózati könyvtárak összes száma	96	101
Kölcsönzőhelyek száma	31	26

A beiratkozott olvasók számában 8 %-os az emelkedés; az olvasó- és könyvforgalom emelkedése sokkal alacsonyabb (1, illetve 2.5 %). A forgalom elmaradása a beiratkozott olvasóknál főleg a könyszerű szénszünetnek tulajdonítható, továbbá annak, hogy 7 könyvtárunk költözés stb. miatt hosszabb ideig zárva volt.

Az adatok megoszlása a központ és a hálózat között a következő volt az első félévben:

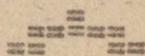
	Központ	Hálózat
Állomány (könyv stb.)	636.435	1,331.616
Beiratkozott olvasók sz.	6.381	127.267
Kölcsönzök és helyben olvasók sz.	50.940	1,042.305
Használt könyvtári egységek száma	107.179	3,049.767

A félév folyamán 25 kiadványt jelentetett meg a könyvtár. Ebből bibliográfia 10, könyvtártudományi, módszertani stb. kiadvány 9, szerzeményjegyzék 3, egyéb kiadvány 3 mű.

A kölcsönzött kötetek százalékos megoszlása a főbb csoportok szerint:

Felnőtteknek kölcsönzött művek	Központ	Ker.könyvtárak
Szépirodalom	37.5	69.4
Tud. vagy ismeretterjesztő	62.5	30.6
Együtt	100.0	100.0
Gyermekeknek kölcsönzött művek		
Szépirodalom	-	73.2
Ismeretterjesztő irod.	-	26.8
Együtt	-	100.0

A kerületi könyvtárak könyvforgalmában tehát az ismeretterjesztő irodalom a felnőtteknél túlhaladta a 30 %-ot, s a gyermekeknél csaknem elérte a 27 %-ot.



"A BAROKK PEST-BUDA ÉLÉTE"

- Gondolatok Zoltán József könyvéről -

"Pontos címeírás, szabatos tartalom, reális értékelés" - így a jó könyvismertetés három alapfeltétele. Nem beszélünk érzelmekről, hüvösek maradunk, tárgyilagosak és végső képességeinkhez mérten rövidnek. Mindezt tudom, most mégis meg kell szegnem ezt az irratlan szabályt.

... Hófehér borítón vonzóan színes kép: táncoló paripák, díszes hintók, játékos, hangulatkeltő betűk. De a giető láb megtorpan, a mosoly eltűnik, a szó olhalkul, amikor az első példány kibukkan a szürke nyomdai csomagból...

Egy gyászjelentésre gondolok és arra, hogy az élet néha milyen igazságtalan; hogy a friss nyomdászragot árasztó, szép kötet, mely mindég ünnep szerzőnek és kollégának egyaránt, most szomorú memento; emlékmű egy fájoan friss sír felett, egy munkás élet késői gyümölcse.

Forgatom a lapokat, izmerkedem a tartalommal. Letolgotam, milyen új adatokat közöl, feljegyzem az érdekesebb forrásokat, melyekre hivatkozik. - És végül elkezdem, újra, a bevezető soroknál.

"A kort... a legtágabb értelemben nevezük barokk korszaknak, hiszen felöleli a visszavivástól a 19. század első évéig terjedő időt, azokat az évtizedeket, melyek döntően határozták meg Budapest mai arculatának kialakulását..." "A következő lapok a romokon megépült, ... új lakosság új életének mindössze néhány, ha nem is jelentéktelen mozzanatára: primitív örömeire és szórakozásaira, egykét gondtalannak tűnő ünnepnapjára, szegénységében és elesettségekében, a barokk társadalom feudális elnyomása alatt a vallásban vigasztalást kereső tapogatózására, szokásaira, babonákban és hiédelmekben vergődő gondolatvilágára igyekeznek fenytt vetni."

Ezek az írójukra oly jellemző, mérhetetlenül szerény sorok maradandó értékű, jelentős kötetet vezetnek be. Hiába böngészünk az elmúlt évtized várostörténeti kiadványai között, alaposágban, érdekességben, hitelességben alig találunk hozzá hasonlót.

A kor, melyet Zoltán József kutatása tárgyául választott és a szepen csengő "barokk" szóval foglalt össze, a magyar történelem háborúkkal és politikai küzdelmekkel terhes, változásokat erlélő évszázada. Az első adatok a török uralom alól felszabadított Buda kihalt, füs-

tőlgi romjait idézik, az utolsó fejezetbeli "séta" már barokk templomok, emelletes házak - ma féltve őrzött műemlék - közt vezet. Gazdaságtörténetileg a feudális korszak és a korai kapitalizmus előjelei között, eseménytörténetileg nyolc egymást követő Habsburg-uralkodó fennhatósága alatt perognak Pest-Buda napjai, az utolsó török háborúk, örökösödési háborúk, a nagy francia forradalom, Napóleon és a szent szövetség árnyékában.

Mindent különböző szemléletű történésztörök, egykori naplók és késői kutatások alaposan feldolgozták már. Tanuljuk Thököly bujdosását, Zrínyi Ilona hősiességét; tüntünk a hegyaljai kuruc felkelésről, Péter-lázadásáról, újra és újra felidézszük a Rákóczi-kor tanulságait. Véleményt formáltunk a teatrális "Vitam et sanquinem"-jelenstről, mellette emléket állítottunk a magyar jakobinusok jeltelen sirjára. Csupán a kor hétköznapjairól, az "egyszerű nép", köztelen elődünk; a pesti polgár egymást követő generációinak életéről tudtunk eddig aránytalanul keveset.

Nem csupán a politikai és gazdasági háttér kedvéért soroltam fel mindezeket: szükségesek ezek a ferasztó adatok ahhoz, hogy érdeme szerint becsüljük könyvtárunk új kiadványát. Hogy tudjuk: akár a régi céh-életéről, akár az első színelőadásokról, vigalmakról vagy temetésekről akarunk olvasni, a könyvhöz kell fordulnunk.

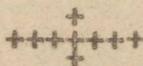
Előttünk áll a régi város minden jellegzetességével: fényes maskarás-bálók, felvonulások, az első "ál-lat-hecc"-ek, krajcáros bábjátékok, "zöldben való mulatózások". Mérszemenlően sok templom, fogadalmi emlék, kegyes körmenet és válsági ceremónia jellemzi az első évtizedeket. Hirtelen úgy tűnik, ferasztó, idejétmúlt kutatói módszer részletes felsorolásuk; - aztán sorra kibomlik keletkezésük története... Pestisjárvány és germanizáló politika, tudatlanság és szépség utáni vágy, csodaváras és bámészkodni kívánó együgyűség egymással szövetkező vagy viaskodó hatása bukkan elő a barokk cirádák mögül... Kinyílnak a régi céhélet titkait őrző vaspántos ládák: az adatok világánál lefoszlanak róluk a hamis illúziók. Elkísérjük a céh-mestert otthonába, látjuk pontosan előírt ruházatát, halljuk a táncba vagy bírák elé szólító óraütést, az embertelenül kihasználított céh-legény panaszát, az inas-szegődtetés szerzetartásának ünnepegyes formuláját. Fürdők, mulatók, gellért-hegyi búcsu, unaloműző szerencsekerék, tüzi veszedelem elleni védekezés és oldtöltekor szükséges gyógyítás: mind-mind egykorú forrásokból gyűjtött, gondosan feldolgozott adat, mely elengedhetetlen ahhoz, hogy e századról alkotott képünk teljessé legyen.

... Mire a könyv végére érünk, feledjük szomorú gondolatainkat. Már-már vitatkoznánk is: a szerkezetről, a történelmi háttér elmosódott voltáról, a levont következte-

tésekről, melyek a szűkszavú fogalmazás miatt nem érvényesülnek eléggé. És ekkor rásbredünk, hogy nincs, ki meghallgassa érveinket; mégsem érezzuk már elkészít, szomorú emlékek a kötetet... Tudjuk, hogy az író nem önmagának rötta a sorokat hosszú éveken keresztül; a későbbi kutatóknak akart segíteni, megismertetni a város történetének egy érdekes szakaszát azokkal, akiket ez éppúgy lelkesedéssel és szeretettel tölt el, mint ahogy az ő életét megszépítette a barokk Pest-Buda világában való elmélyülés.

Nagyot vét az író szándéka ellen az, aki megelégszik egy emlékező, szomorú sóhajjal és nem olvassa, nem tanulmányozza érdeme szerint a művet, melyen Zoltán József ezért fáradozott...

GÁTI ISTVÁNNÉ



KÖNYVTÁRUNK KIADVÁNYTERVE 1964-RE

A Bibliográfia és Propaganda osztály beható közvéleménykutatás alapján, a kerületi könyvtárosok megkérdezésével állította össze a jövő évi tervét. Az alábbiakban azonban nemcsak ezt adjuk közre hanem az egész központét. Összeállítói figyelembe vették általános feladatainkat és a Könyvtári Híradó hasábjain köszönik most meg mindazoknak, akik észrevételeikkel, javaslataikkal járultak hozzá a terv elkészítéséhez. Megjegyezni kívánják, hogy még sok egy ilyen aluli kiadványunk lesz (leporellok stb.), amelyeknél figyelembe vették könyvtárosaink javaslatait. Nem említik továbbá a készülő módszertani leveleket, a 8-as szak folyamatos feltárását, a meglévő ajánló-albumok kiegészítését és az olvasóterveket sem.

Az alábbi kiadványtervet az Igazgatósági tanács legutóbbi ülésén megtárgyalta és elfogadta.

A világtörténelem regényekben. Ujkor

Mit olvassunk hazánk történetéről

Ázsia népeinek irodalma

Afrika népeinek irodalma

A haladó nyugati irodalom

A finn irodalom

Az új magyar próza

A zene története

Liszt Ferenc

Michelangelo és kora

Nagy Lajos

Igy lett az ember óriás

Szép könyvek a természetről

Budapest története bibliográfia. III.-IV.kötet

Schmall Lajos: Budapesti krónika 1686-1873

UKSz 1964. 1-4. sz.

Kurrens folyóiratok jegyzéke

Külföldi szerzemények szakjegyzéke. 3., 4. sz.

A mi könyveink. Gyűjteményes kiadás

Évkönyv, 1963

A világtörténelem magyar nyelvű tudományos anyagának irodalma.

A kiadványok esetleg bővülnek egyéb, közben elkészülő munkákkal.

XXXXXXXXXX
YYYYYYYYYY

Ismeretterjesztő művek forgalmának figyelése
a 19-es könyvtárban

Hasznos módszernek tartjuk, hogy könyvtárunkban esetenként néhány ismeretterjesztő mű forgalmát figyeljük és regisztráljuk.

Kiválasztottunk tíz könyvet különböző tárgykörökből. Jól látható helyre, a könyvbölcsőn helyeztük el. Ezenkívül aktívan ajánlottuk ezeket és beszeltünk a könyv érdekességeiről, röviden ismertettük tartalmukat.

Két hónap forgalmáról végeztünk felmérést. E szerint a tíz művet olvasóink összesen 62 alkalommal kölcsönözték - a következő megoszlásban:

A művek címe	26 év alatt	26 év felett	munkás	ert.	gyéb	ta- nu- lő
Baade: Versenyfutás a 2000. évig	8	2	-	-	5	5
Élet és tud. ..kalendárium 1963	3	1	1	1	1	1
Vlctor: Uj világ alkotói	1	3	1	1	1	1
Földes: Giccs az irod.	2	8	2	1		3
Dányi: Élet a víz tükre...	6	3	2	1	4	2
Artner: A középkor műv.	2	1	1	1		-
Pataki: Korszerű háztartás	2	2	1	2	1	-
Böhm: A holnap világa	6	3	3	2	3	1
Száz híres regény	4	2	-	2	2	2
Tavaszi szél (bibl.)	-	3	-	-		2
Összesen:	34	28	11	11	23	17

Összefoglalva: az aktívabb ajánlás, a könyvek kiemelt elhelyezése eredménye volt.

A kor és foglalkozás szerinti elemzés - valószínűleg a kevés adat miatt - nem nyújtott különösebb tanulságot.

Emelkedett a kiválasztott művek forgalma és olyan olvasók is kölcsönöztek az ajánlott könyvekből egy-egy példányt, akik ritkán kértek ismeretterjesztő műveket.

Az arány is figyelemreméltó, mert olyan jelentős könyvet, mint Böhm: A holnap világa 9 olvasó, Lányi: Élet a víz tükre alatt szintén 9 olvasó, a Száz híres regény című könyvet 6 olvasó kölcsönözte. Negatív eredmény, hogy Victor: Uj világ alkotói című művét csak 4 olvasó, Artner: A középkor művészete címűt 3 olvasó kölcsönözte. Olyan mű nem volt, amelyet egy olvasó sem vitt el.

Hasznos volt a felmérés abból a szempontból, hogy a későbbi kölcsönzéseknél is kérnek egy-egy hasonló művet és így állandósul, bővül az ismeretterjesztő művek iránt érdeklődők száma.

A könyvtárosoknak azért is hasznos egy-egy ilyen kampány, mert olyan műveket is megismernek, amelyek esetleg addig kívül estek érdeklődési körükön.

Egy évben egy-két ilyen könyvcsoport kiválasztás érdekes, igen hasznos. Általános tapasztalat, hogy az intenzívebb ajánlás intenzívebb forgalmat eredményez.

SUGAR JENŐNÉ

!!!

Emléksorok egy öreg tekintetes úrra

Néhányan, akik ismertük szikár, fázós alakját, aggasztóanhoz illő tipegő lépteit, már hónapok óta észrevettük, hogy nem látjuk őt befordulni a Baross utcába, hogy a Múzeum épületéből jövet hazatérjen épületünkkel szemben lévő otthonába. Június elején kaptuk a hírt, hogy

Gulyás Pál 82 esztendőskorában meghalt. Neve a fiatalok előtt sem ismeretlen. Az ő műve volt "a Gulyás", amelyik csak D betűig készült el, a másik "Gulyás", amelynél rendszerezőbben máig sem foglalták össze a bibliográfiai ismereteket és a harmadik "Gulyás" is, a magyar álnevek lexikonja. Szabó Ervinnél négy évvel volt fiatalabb, egyidőben foglalkoztak a magyar közművelődési könyvtárügy - gyel és harcos vitapartnerekké váltak, megtestesítve a fejlődés két irányzatát.

Gulyás Pál a Magyar Könyvszemle szerkesztője, a Nemzeti Múzeum könyvtárőre, a népkönyvtár - ügy előadója volt. Szigorúan konzervatív, pozitivistá tudós, lelkiismeretes könyvtáros. Megértette az idők szavát, a népkönyvtárügy kiépítésének szükségességét a századfordulón. Ismételten sürgette a budapesti közművelődési könyvtárak megteremtését is. A munkában azonban állami feladatot látott, Ferenc József tisztviselőinek feladatát. Gondos előkészítéssel, szakszerű válogatással és felszereléssel kívánta kiépíteni azt a hálózatot, melynek könyvei így a magyar parasztok, munkások és polgárok műveltségének ügyét egy tapodtat sem vitték volna előre.

Szabó Ervin elképzelései a művelődési központokká váló népkönyvtárakról, amelyeket a haladó hagyományokat ápoló falusi olvasóköri és a szakszervezetek támogatásával azok hoznának létre, akiknek azután szükségleteit és igényeit is kielégítené, a szakszerűtlenséget és a társadalmi rend felforgatására irányuló törekvést jelentették Gulyás Pál számára. Szabó Ervin rágyógó irásokban bírálta az illúziókat a cs. és kir. apparátussal megteremtendő népművelésről. A Magyar Könyvszemle és a múzeumi könyvtár körei erre csatlakoztak a Szabó Ervin és a városi könyvtár elszigetelésére törekvő erőkhöz. A szakma szeretete harcostársakká tehetné volna őket, de konzervatív rövidlátásból elenfelekké váltak.

A vitát a fejlődés menete eldöntötte. A vitázók immár majd mindnyájan örök nyugovóra tértek. Ugy érezzük, hogy Szabó Ervin emlékéhez is úgy vagyunk méltók, ha Gulyás Pál emlékére, halálakor, meghajtjuk fejünket.

M.M.



HOZZÁSZÓLÁS AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI FORMÁHOZ

A 4-es gyermekkönyvtárban január 2-től bevezetett új kölcsönzési módszer mibenlétét és tapasztalatait szeretném röviden elmondani.

Az olvasó beiratkozáskor nem kötelezvényt tölt ki, hanem a már sokak által ismert új típusu tasakot; ami más, az a kölcsönző füzet. Ez a kölcsönző füzet olvasójegy és elismervény-tömb, 30 perforált lapja van. Fedőlapján és a perforált lapok mindkét részén szerepel az olvasó száma. Minden olvasó beiratkozáskor egy ilyen tömböt kap, melynek fedőlapjára kerül a neve, lakcíme és az érvényesítés. Mindkét azonos szövegű elismervény lapra az olvasó maga írja be, hogy hány könyvet kölcsönöz és ő üti a megfelelő helyre a lejáratí bélyegzőt. Kölcsönzés alkalmával a könyvtáros a könyvekből kiemeli a könyvkártyákat és ráüti a lejáratí bélyegzőt. Az olvasó a perforált résznél letépi a szelvényt és átadja a könyvtárosnak. A könyvtáros egyszeri rápillantással ellenőrzi, megfelel-e a könyvek beírt darabszáma a tasakba kerülő könyvkártyák számával. Ezután a könyvkártyákat és az elismervény szelvényt a tasakba helyezi. Ezzel a kölcsönzéssel való adminisztráció befejeződik.

A könyvek visszavétele a következőképpen történik. A könyvtáros visszahelyezi az olvasó által átadott könyvekbe a megfelelő könyvkártyát és a tasakban lévő ellenőrzőszelvényt eltépi. Visszavételnél tenát csak ezt az adminisztrációt végezzük.

A könyvkártya bélyegzését nem tudtuk elkerülni, mert annak felmérésére, hogy egy könyv milyen gyakran kerül az olvasóhoz, hányszor kölcsönözték ki egy bizonyos idő alatt, - szükség van. Valamilyen formában azonban meg ezen is kellene változtatni. Probléma az is, hogy a jelenlegi bélyegzők ráütésével rövid idő alatt megtelik a könyvkártya és akkor cserélni kell. Esetleg kisebb bélyegzővel, vagy más jelzéssel lehetne ezen segíteni.

A legnagyobb előnye ennek a kölcsönzésnek, hogy az adminisztrációs munka gyors, mechanikus és kevés a hiba lehetősége. Hátránya lehet, hogy a tasakból esetleg

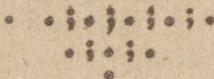
kihulló könyvkártyákat nem tudjuk a megfelelő olvasó tasakjába visszahelyezni, vagy ha eleve elcseréltük (pl. má. olvasó tasakjába tettük) gyarapodik az elcserélt könyvkártyák száma. Az eddigi gyakorlatban az utóbbi hiba azonban még a kölcsönzés során kiütközött, amikor a másik olvasó tasakját kerestük. Ha mégis maradna ilyen rejtett hiba, következő kölcsönzés során megmutatkozik, s akkor a kezelési szabályzatban előírt módon biztosítani tudjuk, hogy az elcserélt könyvkártyák a megfelelő könyvbe kerüljenek, illetőleg, hogy a hiba megszűnjön.

Egy adatot említenék meg csak annak illusztrálására, hogy ez a módszer mennyivel gyorsabb az eddiginél. Egy óra alatt 32 kölcsönzést és 5 beiratkozó olvasót tudott egy könyvtáros ellátni és még volt ideje arra is, hogy figyelemmel tudta kísélni a könyvek kiváló szétosztását.

Végezetül még csak annyit, hogy gyermekkönyvtárról lévén szó, ez a módszer arra is jó, hogy önállóságra nevelje a pártásokat, érdekessé teszi számukra a kölcsönzés folyamatát. Nagy felelősséggel és gondossággal töltik ki az ellenőrző szelvényt, ugyanakkor mindez játékos formában történik. - Az ellenőrző szelvény olvasónak maradt részének hátsó, sima felületén jó alkalom kínálkozik arra, hogy a gyerekek feljegyezzék az olvasott könyvek íróját és címét. Ilyen módon kiváló anyagot nyerhetünk gy-egy olvasó irodalmi izlésének alakulásáról, ennek segítségével könnyebben is irányíthatjuk azt. Tervbe vettük a betelt olvasófüzetek összegyűjtését és anyagának feldolgozását.

Mindent számításba véve, a új kölcsönzési módszert feltétlenül jobbnak tartom a réginél és alkalmazását, bevezetését más könyvtáraknak is javasolom.

GÁSPÁRI ALAJOSNÉ



Az állományleválasztás tapasztalatai a 8-as könyvtárban

Könyvtárunk 40 éves működése alatt először került sor az azóta f. gyarapodott több mint 40.000 kötetes állomány teljes átfésülésére, az időközben feleslegessé vált könyvek leválasztására. Bár a leválasztás elvi, tartalmi szempontjait, technikai lebonyolítását jól

használható módszertani útmutató egységesítette; a munka folyamán szerzett tapasztalatok, felvetődött problémák közül mégis érdemes elmondani a legfontosabbakat.

A leválasztás a könyvtár átalakításával párhuzamosan, zárvatartás idején folyt, de az előkészületek már a múlt évben megkezdődtek. Közel egy év óta fokozottabban törekedtünk arra, hogy a tartalmi, világnézeti szempontból elavult, régi kiadású könyveket ne kölcsönözzük, s raktári helyükön lefektetve /?-el jelezve/ megkönnyítsük majd a leválasztás munkáját. Olvasó - inktól - egyes területek szakembereitől, különösen mű - szaki és természettudományos vonatkozásban - több könyv esetében tanácsot kértünk. A könyvek visszavételénél különös gondot figyeltük a kötés állapotát, s folyamatos selejtezést hajtottunk végre. Ez az előkészület nemcsak a raktáron lévő könyvek átfésülését könnyítette meg, hanem azt is jelentette, hogy a teljes leválasztás nagy munkája ezen a nyáron befejeződött, hiszen a nyitás után visszahozott könyveknek csak egészen minimális részét kell félretennünk, (ezt a kikölcsönözött könyvek most folyó leltározása is bizonyítja!) ami a továbbiakban folyamatosan selejtezendő, illetve duplumositandó könyvekkel együtt kerül majd kivonásra.

A leválasztás technikai lebonyolításá, az "elavult, kurrens" és a kötésszeti selejt könyvek csoportosítása a következő munkaszervezést tette szükségessé:

A könyvtárvezető valamelyik munkatársával - mindig az illető szakterületről függően - átnézett egy-egy raktárrészt és a polcon lefektette a bármely okból feleslegessé vált könyveket. Ezután folyamatosan két könyvtáros vette át a terepet. Az egyik bemondta a kivonandó könyv szerzőjét, címét, leltári számát, a másik kikereste a megfelelő raktárlapot, amit társa a könyvvel, s könyvkártyával hasonlított, majd a könyv tasakjában elhelyezett. Az így leválasztott, betű- és szakrendben leemelt könyveket a könyvtárvezető újra átnézve a háromféle szempont szerint csoportosította, minden csoporton belül meghagyta az eredeti sörrendet. Ezzel könnyebbé vált egyes problematikus könyvek átcsoportosítása és a szállításra kerülő anyag utasítás szerinti rendezése, csomagolása. A leválasztásnak ez a módszere pontosnak és viszonylag gyorsnak bizonyult, a többszöri ellenőrzés nem egy régi hibát is feltárt, előkészítette a most folyó leltározást. Az így kialakult munkafázisok szorosan összefüggtek egymással különösen a leválasztott kurrens könyvek esetében, ahol csak a leltárlapok alapján lehetett a duplum példányokat kijelölni.

A munkatársak maximális együttműködésére volt szükség a leválasztás elvi, tartalmi problémáinak megoldásához. Munkánkhoz az útmutatón kívül többféle segédanyagot is felhasználunk, így például a különböző annotált bibliográfiákat, a szocialista eszméiségű szépirodalmi művek és az elrejtett könyvek jegyzékét, a Széchenyi Könyvtár módszeres útmutatóit a szakirodalomra vonatkozóan. Folyamatosan tanulmányoztuk az AKV Tájékoztatóit a megjelenő könyvekről, figyeltük a kiadók terveit stb. Ezek alapján például bátran duplomosítottuk Illyés Gyula Petőfijének több régi kötetét és selejteztük Füst Milán: Látomás és indulat a művészetben című művének elrongyolódott példányát. A 8-as szakon belül nagy hasznát vettük írói analitikus katalógusunknak, amelyből megállapíthattuk, hogy egy életműről hányan írtak, s ezek közül melyek avultak el az évek folyamán.[†] Menetközben használtuk az Elavult könyvek jegyzékének 2. részét, s a műveket leválasztottuk.

A munka során tekintettel kellett lennünk az óbudai könyvtár helyi körülményeire is. Megjelöltük a helytörténeti műveket, s gazdag forrásanyagot tartottunk meg Óbuda multjára vonatkozóan. Figyelembe vettük a könyvtár kerületi jelentőségét, eddig kialakult gyűjtőkörét, s eszerint döntöttünk több mű esetében.

Néhány tapasztalat a könyvek átadásával, törlésével kapcsolatban: az átadandó könyvek csomagolásával párhuzamosan írjuk fel az elkészült kötegek betű-, illetve szakjelét és a darabszámot. Így lesz ellenőrizhető a könyvek és raktárlapok összege. A kurrens könyveknél ez a módszer egyben a csoportos leltárkönyv szakbontását is megadja. A kurrens és elavult könyvek leltári szám szerinti jegyzékének gépelesénél tanácsos a raktárlapokat tizesével felállítani, hogy a sorszámolásnál ne tévedjünk. A könyvek kivézetését ne a jegyzék, hanem a raktárlapok alapján végezzük.

A leválasztás felelősségteljes és a könyvtár egész működésére kiható munkáját a Kerületi Könyvtárak Osztálya rendszeres tanácsadással, ellenőrzéssel segítette különösen Dobos Piroska és Király Lászlóné személyében. Köszönet illeti még Gáti Istvánné és Szalai Ágnes könyvtárvezetőket, akik a történelmi és zenei szak leválasztott anyagát nézték át. Az ilyen jellegű együttműködés korántsem a könyvtárvezetők felelősségének áthárítását, vagy hozzá nem értését jelenti, hanem kizárólag a könyvtár érdekeit, a leválasztás sikerét biztosítja.

A továbbiakban leválasztó könyvtárak számára ennél is több, központilag megszervezett segítséget kellene nyújtani.

[†]A német nyelvű könyvek leválasztását a Berlini Stadtbibliothek válaszlevele alapján végeztük.

tani egy szaktanácsadó munkaközösség alakításával, amely a K.C. alapján előzetesen tájékozódna a könyvtárak anyagára, az egyes művek példányszámára vonatkozóan. Ezután kerülne sor a helyszíni munkára, figyelembe véve a könyvtárak gyűjtőköri sajátosságait, az állomány összetételének arányait. A tárgy fontosságára való tekintettel érdemes lenne a felvetett problémákról, tapasztalatokról közösen beszélgetni, vitatkozni.

H. DR VARSÁNYI LIVIA

• • • • •

A Fővárosi Tanács a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ügyrendjének módosítása értelmében, a megnövekedett feladatokra való tekintettel, újabb igazgatóhelyettesi munkakört létesített.

Ezzel egy időben SZŐKE TIBORNÉ elvtársát, aki az MSzMP kétéves pártfőiskoláját kitüntetéses diplomával elvégezte, a Fővárosi Tanács a Művelődésügyi Minisztériummal egyetértésben igazgatóhelyettesnek nevezte ki 1963 július 1-i hatállyal.

+ + + + +

P Á R T - H I R E K

MÓD FÉTER elvtárs, a külügyminiszter első helyettese július 18-án konzultációs előadást tartott.

X X X

Júliusban valamennyi pártcsoportban megtárgyaltuk az 1963/64-es pártoktatási év programját, valamint a párt-szervezet második féléves munkatervét.

X X X

A KISZ-SZERVEZET JELENTI

Alapszervezetünk tagsága a zivatárok, a kánikula, a vizsgák, majd a nyaralások megpróbáltatásai közepette, a következő munkát végelte június közepe óta:

Június 22-én ismét a Szabadság TSz gyomirtási munkálatait lendítettük előre. A résztvevők (akik örvendetes módon nem voltak ugyanazok, mint két hete) bevallása szerint több gyom pusztult kezük nyomán, mint kultúrnövény.

A Fórum újabb ülésére július 1-én, hétfőn, a vasárnap napozást hóguta nélkül meguszó tagok közül 15-en mentek el. Mikó elvtárs könyvtártechnikai tárgyu előadását élénk vita követte.

A vizsgákat immár negyedizben átélő KISZ-tágok július 6-án, szombaton klubesttel jutalmazták társaikat, vendégeiket és önmagukat. Az újjászületett ebédlő 1/2 10 felé kezdett szüknek bizonyulni. A résztvevők éhüket és szomjukat az uborkától a sima vizig számtalan étellel-itallal olthatták, szellemi frissességüket a műsor és a fejtörő tartotta ébren. 10 óra után mindézekre nem volt szükség, az éjjel sem szabott határt a táncnak, a szünetekben a magnózásnak. Elismerés a szervező gárdának a sikerült, kellemes estért.

FARKAS ANIKÓ

.....

Szakszervezeti hírek

Július 2-án tartottuk meg szakszervezeti taggyűlé-
sünket. A rekkenő hőség ellenére több mint kétszázan gyűl-
tek össze a központ nagy olvasótermében. A taggyűlést Bá-
rány Éva szép szövege nyitotta meg. A beszámoló után,
melyet Bikácsi Lászlóné titkár tartott, a tagság több fel-
szólalásban foglalkozott az egészségügyi követelményekkel
(köpeny, törülköző stb.), segélyügyekkel, társadalmi ünne-
pésekkel (névadó) és még más közérdekű problémákkal.

Kedves meglepetés volt, hogy a nagy melegben jégbe-
hűtött gyümölcslével vendégelte meg a tagságot a szakszer-
vezeti bizottság.

...

A munkamozgalmi felelős tisztségét az Sz.B. az egy-
éves pártfőiskolát sikeresen elvégző és most visszatért
Hargitai Nándornéra bizta.

...

A nagy keresletre való tekintettel a Szakszervezeti
Bizottság 2 újabb gumimatracot vásárolt, melyeket a jelent-
kezős sorrendjében lehet igénybe venni a sportfelelősnél,
Csomor Tibor elvtársnál.

EZ TÖRTÉNT...

Könyvtáraink korszerűsítése

Az átépített és korszerűsített 14-es könyvtár július 18-án
megnyílt.

x

A 4-es, Lehel utcai könyvtár ~~xxxxxxxx~~ előreláthatólag - a
teljes átrendezés után - szeptemberben megnyílik.

x

Az 5-ös, Aulich utcai gyermekkönyvtár építkezése befejező-
dött. Ünnepeles megnyitása augusztus 18-án lesz.

x

Befejeződött a 43-as, Lumumba utcai könyvtár átrendezése is,
amelynek során a könyvtár nagy részét szabad válogatásra
nyitottuk meg az olvasóknak.

x

Csillaghegyen a Bajáki utcai épületet a Csónaképítő Szövetke-
zet átadta a könyvtárnak. Az építkezések ősszel kezdődnek, így
a 21-es könyvtár jövő évben költözhet új helyére.

x

Szabadpolcos átrendezés, korszerűsítés, berendezéspótlás, fel-
újítás folyik a 16, 22, 24, 28 és 29-es könyvtárakban.

x

A 11-es, Krisztina köruti könyvtár felnőtt részlege augusztus
1-én megnyílt.

x

TARTALOMJEGYZÉK

Évvégi vizsgaeredmények a könyvtáros+ képző szaktanfolyamon.....	Drechsler Ágnes..... 1
A plakátgyűjteményről.....	Kovács Ferenc..... 3
A Liszt Ferenc-téri gyermekkönyvtár + ról (riport).....	Vasvári István..... 4
A Főv. Szabó Ervin Könyvtár 1963 el- ső felében	Tolnai György..... 7
A barokk Pest-Buda. Zoltán József könyve.....	Gáti Istvánné..... 9
Könyvtárunk 1964-es kiadványterve....	V.12
Ismertettesztő művek forgalmának figyelése a 19-es könyvtárban.....	Sugár Jenőné.....13
Emléksorok egy öreg tekintetes úrra..	Marót Miklós.....15
Hozzászólás az új kölcsönzési for- mákhoz.....	Gáspári Alajosné.....16
Állomány-leválasztás tapasztalatai a 8-as könyvtárban.....	H. Dr Varsányi Livia.....18
Párt hírek.....21
KISz-hírek.....21
Szakszervezeti hírek.....22
Ez történt22

A szerkesztésért és kiadásért Révész Ferenc igazgató felel.
 Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár sokszorosítása.
 Szerkeszti és kiadja a Bibliográfia és Propaganda Osztály